

מלאכות מבעיר ומכבה – ג

שהייה, שמא יחתה, "בלעך"

שוע"ר סי' רנג

א כירה, שהיא עשויה כעין קדירה גדולה, ומסיקין אותה בתוכה על שוליה ושופתין על פיה קדרה למעלה, והיא ארוכה וקצרה, ויש בה למעלה מקום שפיתת ב' קדרות, אם הוסקה בגפת, שהוא פסולת של זיתים, או בעצים, אסור ליתן עליה תבשיל מבעוד יום להשהותו עליה לצורך הלילה, או עד למחר, אם כשמגיע הלילה אין התבשיל מבושל עדיין **כמאכל בן דרוסאי** (פירוש שם אדם ליסטים שהיה אוכל תבשילו אף שעדיין לא נתבשל כל צרכו), שמא יחתה (פירוש ינער), ויהפך הגחלים במחתה בשבת לגמור בישולו. אלא אם כן הכירה היא **גרופה**, דהיינו שגרף ממנה כל הגחלים לחוץ, או שהיא **קטומה**, דהיינו שכסה הגחלים באפר למעט חומם ... דכיון **שגילה דעתו מבעוד יום שאינו צריך להגחלים**, שוב אין לחוש שמא יחתה בשבת.

ב ואם הוסקה **בקש ובגבבא**, מותר להשהותו עליה, אף על פי שאינה גרופה ולא קטומה, לפי שאין בגחלי הקש והגבבא ממשות כלל, ואין לחוש בהם שמא יחתה.

ג ואפילו הוסקה בגפת ועצים מותר **לסמוך לה** קדרה בסמוך חוצה לה מבעוד יום להשהותה שם.

ה ואם נתקרה הבלו עד **שאין היד סולדת שם**, מותר להשהות שם בתוכו, וכל שכן שמותר להשהות על גביו, או לסמוך חוצה לו, אם אין היד סולדת במקום שמשהה.

ח וכל זה כשכבר התחיל להתבשל מבעוד יום, אלא שעדיין לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי, אבל אם הוא **חי לגמרי**, מותר ליתנו אפילו בתוך התנור שהוסק בגפת ועצים ואינו גרוף וקטום, ואין חוששים שמא יחתה בשבת, דכיון שעכשיו הוא חי הוא מסיח דעתו ממנו עד למחר, שבלילה לא יהיה ראוי עדיין אף אם יחתה בגחלים, ובכל הלילה עד למחר יוכל להתבשל אף בלא חיתוי כלל. ומכל מקום צריך שיתננו שם **סמוך לחשכה ממש**, שאם נתנו שם מבעוד יום כבר נתבשל קצת קודם כניסת שבת, וצריך לסלקו משחשכה, אלא אם כן נתבשל כבר כמאכל בן דרוסאי קודם כניסת השבת, שאז אין לחוש לחיתוי, שאף בלא חיתוי יכולה להתבשל כל צרכה לצורך הלילה, כיון שנתבשלה כבר חצי בישולה מבעוד יום, וגם היא ראויה כבר להאכל על ידי הדחק בבישול זה שמבעוד יום. ואפילו אם לא נתן אלא חתיכה אחת חיה בקדרה שהתחילה כבר להתבשל מותר כאלו היתה כולה חיה לפי שעל ידי אותה חתיכה מסיח דעתו מכל הקדרה עד למחר.

וכל זה בבשר חי שאי אפשר לו להתבשל עוד לצורך הלילה, אבל ירק חי וכיוצא בו אסור להשהותו אלא אם כן נתבשל כמאכל בן דרוסאי מבעוד יום, לפי שאף שהוא חי עכשיו יכול הוא להתבשל לצורך הלילה ואינו מסיח דעתו ממנו עד למחר.

ט ויש אומרים שאפילו תבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי, או אפילו נתבשל כל צרכו אלא שהוא מצטמק ויפה לו, דהיינו שיפה לו לאדם ושמח במה שהתבשיל מצטמק, חוששין שמא יחתה בשבת למהר בישולו או כדי שיהא מצטמק, ולפיכך דינו שוה לכל דבר לאילו התחיל להתבשל ולא נתבשל עדיין כמאכל בן דרוסאי שנתבאר למעלה. וכבר נתפשט המנהג להקל כסברא הראשונה.

טו אסור להחזיר לו הקדרה בשבת ... ואפילו הוא מצטמק ורע לו ... אינה גרופה וקטומה, שאסור להחזיר לה בשבת בכל ענין, גזירה שמא יחתה בגחלים. ואף שלהשהות מערב שבת לא חששו לחיתוי במצטמק ורע לו, מכל מקום לענין חזרה בשבת עצמה החמירו יותר.

כו המשכים בבקר וראה שהקדיחה תבשילו שבקדרה שעל פי הכירה שאינה גרופה וקטומה, שהשהה עליה באחד מדרכי ההיתר שנתבאר למעלה, ומתיירא פן יקדיח יותר, יכול להסיר הקדרה מהכירה, ולהניח קדרה ישנה ריקנית על פי הכירה ... ואז ישים הקדרה שהתבשיל בתוכה על גבי הקדרה הריקנית, ואין כאן איסור במה שמחזיר בשבת לכירה שאינה גרופה וקטומה, דכיון **שהקדרה הריקנית סותמת פי הכירה תחת הקדרה שהתבשיל בתוכה**, הרי זה **כגרופה וקטומה** ...

צריך שיניח עתה שום דבר תחת הקדרה להפסיק בינה להגחלים שבתנור, כדי **שיהיה לו היכר בזה ולא יבא לחתות**.